Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

3. oktober 2013 *

»Retternes kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område — forordning (EF) nr. 44/2001 — anvendelsesområde — fysiske personers retlige status — enekompetence i sager om rettigheder over fast ejendom — rækkevidde — frivillig retspleje vedrørende retten for en person, der er sat under samværgemål i en medlemsstat, til at råde over sine ejendomme, der er beliggende i en anden medlemsstat«

I sag C-386/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sofiyski gradski sad (Bulgarien) ved afgørelse af 29. juni 2012, indgået til Domstolen den 13. august 2012, i en sag anlagt af

Siegfried János Schneider

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič, og dommerne E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader (refererende dommer) og C.G. Fernlund

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede

— den ungarske regering ved K. Szíjjártó og Á. Szilágyi, som befuldmægtigede

— den østrigske regering ved A. Posch, som befuldmægtiget

— Det Forenede Kongeriges regering ved A. Robinson, som befuldmægtiget

— Europa-Kommissionen ved V. Savov og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

* Processprog: bulgarsk.

afsagt følgende

Dom

1 Anmodning om præjudiciel forelæggelse vedrører fortolkningen af artikel 22, nr. 1), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1).

2 Denne anmodning er fremsat under en sag henhørende under den frivillige retspleje, iværksat på vegne af den ungarske statsborger Siegfried János Schneider, der er sat under samværgemål, med henblik på at opnå tilladelse til at sælge hans andel af en ejendom, der er beliggende på Republikken Bulgariens område.

Retsforskrifter

EU-retten

Forordning nr. 44/2001

3 I syvende betragtning til forordning nr. 44/2001 fastsættes:

»Denne forordnings materielle anvendelsesområde skal omfatte alle de vigtigste spørgsmål på det civil- og handelsretlige område, bortset fra visse velafgrænsede delområder.«

4 19. betragtning til nævnte forordning har følgende ordlyd:

»Kontinuiteten mellem [konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17, herefter »Bruxelleskonventionen«)] og denne forordning bør sikres, og i den forbindelse bør der fastsættes overgangsbestemmelser. Samme kontinuitet bør gælde med hensyn til De Europæiske Fællesskabers Domstols fortolkning af Bruxelleskonventionen, og endvidere bør protokollen af 1971 [vedrørende Domstolens fortolkning af denne konvention, som revideret og ændret] fortsat finde anvendelse på sager, der allerede er anlagt ved denne forordnings ikrafttræden.«

5 Artikel 1, stk. 1 og 2, litra a), i forordning nr. 44/2001 bestemmer:

»1. Denne forordning finder anvendelse på det civil- og handelsretlige område, uanset rettens art. Den omfatter i særdeleshed ikke spørgsmål vedrørende skat, told eller administrative anliggender.

2. Denne forordning finder ikke anvendelse på:

a) fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne, formueforhold mellem ægtefæller samt arv efter loven eller testamente.«

6 Samme forordnings artikel 22, der er indeholdt i forordningens kapitel II, afdeling 6, med overskriften »Specielle kompetenceregler«, bestemmer:

»Enekompetente, uden hensyn til bopæl, er:

1) i sager om rettigheder over fast ejendom samt om leje eller forpagtning af fast ejendom, retterne i den medlemsstat, på hvis område ejendommen er beliggende.

[...]«

Bulgarsk ret

7 I overensstemmelse med artikel 168, stk. 2, sammenholdt med artikel 165, stk. 4, og artikel 130, stk. 3, i Semeen kodeks (den bulgarske familielov) kan formuedispositioner, der omhandler ejendomme tilhørende personer, der er erklæret delvist umyndige, gennemføres med tilladelse fra Rayonen sad (regional ret) på det område, hvor disse personer er bosat, hvis formuedispositionen ikke strider imod deres interesser.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

8 Siegfried János Schneider blev af en ret i Ungarn under anvendelse af ungarsk ret sat under samværgemål, og han fik i den forbindelse beskikket en retlig repræsentant og professionel værge, der ligeledes er ungarsk statsborger.

9 Efter sin mors død den 17. juni 2009 arvede Siegfried János Schneider en andel af en lejlighed, der er beliggende i byen Lovech (Bulgarien), mens den anden andel tilhører hans bror.

10 Siegfried János Schneider har med samtykke fra sin værge indgivet en anmodning til Sofiyski rayonen sad (regional ret i Sofia) med henblik på at opnå tilladelse til at sælge den andel af den nævnte faste ejendom, der tilhører ham. Til støtte for anmodningen har han anført fordelene for ham ved dette salg, der vil gøre det muligt for ham at dække sine særlige behov i Ungarn, herunder udgifter til konstant medicinsk behandling og pleje og til ophold på en plejeinstitution.

11 Ved afgørelse af 29. februar 2012 afslog Sofiyski rayonen sad denne anmodning, idet den fandt, at dispositionen over den omhandlede lejlighed ikke var i den delvist umyndiggjortes interesse. Denne ret fastslog, at det var i strid med interesserne for Siegfried János Schneiders, en beskyttet voksen under samværgemål, at hans faste ejendom sælges, og at penge fra salget placeres i en fond, mens han samtidig selv er hjemløs i Ungarn.

12 Siegfried János Schneider påklagede nævnte afgørelse til Sofiyski gradski sad (byretten i Sofia).

13 Da Sofiyski gradski sad er af den opfattelse, at det ikke klart fremgår af artikel 22, nr. 1), i forordning nr. 44/2001, at denne bestemmelse finder anvendelse på sager henhørende under den frivillige retspleje, såsom den, der er blevet indbragt for den, har den besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Finder artikel 22, nr. 1), i [...] forordning [...] nr. 44/2001 [...] kun anvendelse på tvistemål om rettigheder over fast ejendom, eller finder denne bestemmelse også anvendelse på sager henhørende under den frivillige retspleje, hvor statsborgere i en medlemsstat – som af en ret i denne stat og i henhold til national ret er blevet erklæret delvis umyndige, og til hvem der er beskikket en værge (som også er statsborger i denne medlemsstat) – fremsætter en anmodning om at disponere over fast ejendom, der tilhører dem, og som er beliggende i en anden medlemsstat?«

Om det præjudicielle spørgsmål

14 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 22, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den finder anvendelse på en sag henhørende under den frivillige retspleje, der er indledt af en borger i en medlemsstat, som i henhold til denne stats

lovgivning er blevet delvist umyndiggjort efter at være blevet sat under samværgemål, ved en ret i en anden medlemsstat med henblik på at opnå tilladelse til at sælge en andel, som han ejer af fast ejendom, der er beliggende på sidstnævnte medlemsstats område.

15 Alle de medlemsstater, der har afgivet indlæg for Domstolen, samt Europa-Kommissionen er af den opfattelse, at dette spørgsmål bør besvares benægtende. De mener desuden, at en sag henhørende under den frivillige retspleje, såsom den i hovedsagen omhandlede, vedrører fysiske personers retlige status i henhold til artikel 1, stk. 2, litra a), i forordning nr. 44/2001.

16 Vurderingen af det præjudicielle spørgsmål kræver derfor ligeledes en fortolkning af nævnte artikel i forordning nr. 44/2001.

17 Indledningsvis bemærkes, at det fremgår af artikel 1, stk. 1 og stk. 2, litra a), i forordning nr. 44/2001, at den, uanset domstolsmyndighedens art, finder anvendelse »på det civil- og handelsretlige område«, men at »fysiske personers retlige status« ikke er omfattet af denne forordnings anvendelsesområde.

18 Det fremgår desuden af Domstolens praksis, at begrebet »det civil- og handelsretlige område« som omhandlet i artikel 1 i forordning nr. 44/2001 skal anses for at være et selvstændigt begreb, som skal fortolkes under hensyn dels til forordningens mål og opbygning, dels til de almindelige principper, der kan udledes af de nationale retsordener under ét. Samme forordnings anvendelsesområde skal således bl.a. fastlægges på grundlag af de faktorer, som karakteriserer retsforholdet mellem parterne i tvisten, eller på grundlag af tvistens genstand (jf. bl.a. dom 18.5.2006, sag C-343/04, ČEZ, Sml. I, s. 4557, præmis 22, og af 28.4.2009, sag C-420/07, Apostolides, Sml. I, s. 3571, præmis 41 og 42 og den deri nævnte retspraksis).

19 Med henblik på, i omfang det er muligt, at sikre, at medlemsstaterne og de berørte personer har samme og ensartede rettigheder og forpligtelser i henhold til forordning nr. 44/2001, skal begrebet »fysiske personers retlige status« i denne forordnings artikel 1, stk. 2, litra a), ligeledes fastlægges selvstændigt.

20 Hvad endvidere angår værneting i sager om rettigheder over fast ejendom fremgår det af artikel 22, nr. 1), i forordning nr. 44/2001, at retterne i den medlemsstat, på hvis område ejendommen er beliggende, er enekompetente på dette område.

21 Det skal desuden understreges, at Domstolen i sin praksis vedrørende Bruxelleskonventionens artikel 16, nr. 1), litra a), som ifølge 19. betragtning til forordning nr. 44/2001 også finder anvendelse ved fortolkningen af dennes artikel 22, nr. 1), har fastslået, at nævnte artikel skal fortolkes således, at enekompetencen for retterne i den kontraherende stat, hvor den faste ejendom er beliggende, ikke omfatter samtlige sager om rettigheder over fast ejendom, men kun de sager, hvori der inden for Bruxelleskonventionens anvendelsesområde skal tages stilling til en fast ejendoms udstrækning og bestanddele, ejendommens ejer- og besiddelsesforhold eller eksistensen af andre tinglige rettigheder over ejendommen med henblik på at sikre indehaverne af disse rettigheder beskyttelse af de beføjelser, der knytter sig til deres ret (jf. bl.a. dom af 10.1.1990, sag C-115/88, Reichert og Kockler, Sml. I, s. 27, præmis 11, og ČEZ-dommen, præmis 30).

22 Som det er anført af samtlige de medlemsstater, der har indgivet skriftlige indlæg, samt af Europa-Kommissionen, er en anmodning som den i hovedsagen omhandlede således ikke omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001.

23 Den sag, der er indledt på anmodning af Siegfried János Schneider, der er ungarsk statsborger og sat under samværgemål, har således til formål at opnå tilladelse til at sælge en andel af en fast ejendom, der er beliggende på Republikken Bulgariens område, og som han ejer i sameje.

24 Det bemærkes, at Siegfried János Schneider, således som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, anmoder om nævnte tilladelse fordi han, som en person, der er sat under samværgemål, delvist savner evnen til at udøve sine rettigheder. Han kan derfor kun råde over sine faste ejendomme via en anden person, der som værge optræder i hans navn og efter forudgående tilladelse fra en kompetent retsinstans.

25 Det fremgår desuden af forelæggelsesafgørelsen, at nævnte tilladelse fra en retsinstans i henhold til den bulgarske familielov er en foranstaltning, der skal beskytte den person, som er sat under samværgemål, hvilket er påkrævet i loven som følge af, at denne person ikke længere har ret til selv at disponere over sine faste ejendomme. Som anført af den forelæggende ret, gives en sådan tilladelse kun i tilfælde, hvor afhændelsen af den omhandlede faste ejendom gennemføres i den beskyttede persons interesse.

26 Heraf følger, at en anmodning fra en person, der er sat under samværgemål, om at opnå tilladelse til at disponere over sin faste ejendom, som den, der er genstand for hovedsagen, er en anmodning, som direkte knytter sig til den omhandlede persons fysiske evne som omhandlet artikel 1, stk. 2, litra a), i forordning nr. 44/2001. Behovet for at opnå en retlig tilladelse til at foretage formuedispositioner, der omhandler ejendomme tilhørende personer under samværgemål, er en direkte konsekvens af, at disse personer savner retsevne som følge af den beskyttelse, de er omfattet af, og derfor ikke selv kan udføre sådanne handlinger.

27 En sådan fortolkning støttes af Jenard-rapporten om konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1979 C 59, s. 1), hvis materielle anvendelsesområde er sammenfaldende med anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001. Det fremgår således på s. 10 i denne rapport, at anvendelsen af denne konvention begrænser sig til, at »[…] retstvister og […] domme, der vedrører forpligtelser i og uden for kontrakt, falder ind under konventionens anvendelsesområde, for så vidt de ikke angår fysiske personers retlige status, arv efter loven eller testamente, formueforholdet mellem ægtefæller, konkurs eller social sikring. Inden for disse rammer skal konventionen fortolkes videst muligt«.

28 Hvad endelig angår den omstændighed, at den i hovedsagen omhandlede tilladelse fra en retsinstans, som den person, der er sat under samværgemål, har anmodet om, vedrører salg en fast ejendom, som den pågældende person ejer, bemærkes, at dette særlige aspekt af hovedsagen ikke kan anses for at være afgørende for at betegne denne som en sag vedrørende »rettigheder over fast ejendom« i henhold til artikel 22, nr. 1), i forordning nr. 44/2001. Således som den tyske, den ungarske og Det Forenede Kongeriges regering samt Kommissionen med rette har gjort gældende, tager en sådan sag hverken sigte på at tage stilling til en fast ejendoms udstrækning og bestanddele, ejendommens ejer- og besiddelsesforhold eller på at sikre beskyttelsen af de beføjelser for den person, der er sat under samværgemål, der knytter sig til denne pågældendes egenskab af ejer.

29 I denne henseende bemærkes, at det på s. 34 og 35 i ovennævnte Jenard-rapport i bemærkningerne til Bruxelleskonventionens artikel 16 er anført, at kompetencereglen i nævnte artikel 16, nr. 1), litra a) – der modsvarer den, der er fastsat i artikel 22, nr. 1), i forordning nr. 44/2001, der »lægger vægt på sagens genstand« – angår »sager om tinglige rettigheder over fast ejendom«.

30 I hovedsagen har proceduren således alene til formål at fastslå, om det er i den delvist umyndiggjorte persons interesse at afhænde sin faste ejendom, uden at rejse spørgsmål om den tinglige ret, som denne sidstnævnte har over denne ejendom.

31 I lyset af alle de ovenstående betragtninger skal det præjudicielle spørgsmål besvares med, at forordning nr. 44/2001, og navnlig dennes artikel 22, nr. 1), skal fortolkes således, at den ikke finder anvendelse på en sag henhørende under den frivillige retspleje, der er indledt af en borger i en medlemsstat, som i henhold til denne stats lovgivning er blevet delvist umyndiggjort efter at være blevet sat under samværgemål, ved en ret i en anden medlemsstat med henblik på at opnå tilladelse

til at sælge en andel, som han ejer af fast ejendom, der er beliggende på sidstnævnte medlemsstats område, eftersom en sådan procedure vedrører »fysiske personers retlige status« som omhandlet i denne forordnings artikel 1, stk. 2, litra a), der er udelukket fra dennes materielle anvendelsesområde.

Sagens omkostninger

32 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, og navnlig dennes artikel 22, nr. 1), skal fortolkes således, at den ikke finder anvendelse på en sag henhørende under den frivillige retspleje, der er indledt af en borger i en medlemsstat, som i henhold til denne stats lovgivning er blevet delvist umyndiggjort efter at være blevet sat under samværgemål, ved en ret i en anden medlemsstat med henblik på at opnå tilladelse til at sælge en andel, som han ejer af fast ejendom, der er beliggende på sidstnævnte medlemsstats område, eftersom en sådan procedure vedrører »fysiske personers retlige status« som omhandlet i denne forordnings artikel 1, stk. 2, litra a), der er udelukket fra dennes materielle anvendelsesområde.

Underskrifter